

J 863/1965

Dom A 16/1965

AD 65/1964

Bäckaskog, vattentäkt II.

SÖDERBYGDENS VATTENDOMSTOLS

D O M

meddelad å domstolens kansli i
Växjö den 19 mars 1965.

Sökande: Fjälkinge kommun,

Fjälkinge.

Saken: ansökan om laglighets-
prövning av en grundvattentäkt inom
fastigheten Bäckaskog l¹⁵² i Kiaby
socken, Kristianstads län, m.m.

Ansökan

Fjälkinge kommun har i ansökan till vattendomstolen, med
åberopande av ett utav Sydsvenska Ingenjörbyrå AB (SIB) i Malmö
den 25 juni 1964 upprättat förslagsutlåtande till anläggande av
vattentäkt för Bäckaskog (aktsid. 6 - 30), anhållit om prövning
av lagligheten av en grundvattentäkt inom fastigheten Bäckaskog
l¹⁵² i Kiaby socken, Kristianstads län, och om fastställande av
rätt för kommunen att vid vattentäkten tillgodogöra grundvatten
intill en myckenhet av 270 kubikmeter per dygn (m^3/d), dock högst
66.000 m^3 per år.

Utan avgift

Inskrivningsdomaren i Villands domsaga, Kristianstad.

Kommunen har vidare anhållit, att vattendomstolen till skydd mot förorening av grundvattnet måtte förordna att besvär eller last (servitut) lägges på ett skyddsområde (karta, aktsid. 28), vari helt eller delvis ingå fastigheterna Kiaby 102¹, Bäckaskog 1¹¹, 1¹⁸, 1⁴⁹ - 1⁵⁷, 1⁶⁴, 1⁶⁵, 1⁶⁸ - 1⁷⁴, 1⁸², 1⁹¹ - 1⁹⁵, 1⁹⁹ - 1¹¹², 1¹²³, 1¹³⁹ - 1¹⁴², 1¹⁴⁷, 1¹⁵¹ och 1¹⁵² samt vägmark, samfälld för Bäckaskog 1¹⁷ - 1³³, 1³⁵, 1³⁶, 1³⁸ - 1⁴³, 1⁴⁵, 1⁴⁹ - 1⁶⁰, 1⁶², 1⁶³, 1⁹⁶, 1¹³³, 1¹³⁴ och 1¹⁴⁹, allt inom Kiaby socken, samt Ljungby Västra 8³, 9² och 9³ ävensom vägmark, samfälld för Ljungby Västra 3¹, 4², 4³, 5¹, 6², 6³, 7¹, 8², 8³, 9², 9³, 10², 10³, 11¹, 12¹, 14¹, 16¹, 17¹, 21¹, 22¹, 23¹ och 25¹, allt inom Trolle Ljungby socken. Servitutet skall innebära förbud mot utsläpp av och infiltration i marken av avloppsvatten, gödselvatten, pressaft från siloanläggningar, förorenat dräneringsvatten, växtbekämpningsmedel och liknande preparat, träimpregneringsmedel och liknande preparat samt mot att anordna upplag av petroleumprodukter, organiska lösningsmedel, tjärer och tjärprodukter, träimpregneringsmedel, avlutar från cellulosaindustrin, industriella avfallsämnen och andra ämnen, som kunna menligt inverka på grundvattnets beskaffenhet, dock med rätt för kommunen att medgiva dispens från förbudet mot upplag under förutsättning, att av kommunen godkända skyddsåtgärder vidtagas.

Erinringar
m.m.

Advokaten Olof Håkansson, Stockholm, har i egenskap av ombud

för Greven H.G. Trolle-Wachtmeister, innehavare av de berörda fastigheterna Ljungby Västra 3¹, 4², 4³, 5¹, 6², 6³, 7¹, 8², 8³, 9², 9³, 10², 10³, 12¹, 14¹, 16¹, 17¹, 21¹, 22¹, 23¹ och 25¹ - uti en den 30 oktober 1964 inkommen erinringsskrift (aktsid. 34 - 37) förklarar sig icke ha någon erinran mot grundvattentäkten eller mot det ansökta grundvattenuttaget. Skulle ett kontinuerligt uttag av ansökta grundvattenmängder visa sig medföra skada för huvudmannens brunnar, gör denne emellertid förbehåll om rätt att föra talan om ersättning för oförutsedd skada. Tiden för anmälan av sådan skada yrkas bli bestämd till tjugo år, räknat från det att kommunen stadigvarande i sex månaders tid uttagit den maximalt tillåtna vattenkvantiteten. - Kommunens yrkande om skyddsområde för vattentäkten bestrides emellertid, enär utredningen i målet icke kan anses visa att något skyddsområde är behövt. I denna del av målet är ytterligare utredning erforderlig. Vidare uppstår stort intrång för jordbruket om naturlig gödsel ej skulle få tillföras jorden.

Kommunen har i påminnelser medgivit att en tid av tjugo år fastställs för anmälan av oförutsedd skada men påtalat, att tiden skall räknas från den i lag angivna tidpunkten. - I fråga om behovet av skyddsområde har kommunen genmält, att den omedelbara risken för

förorenning av grundvattnet visserligen icke är så stor som om ett direkt samband kunnat påvisas. Ingenting motsäger emellertid hypotesen, att en viss del av det grundvatten, som tillgodogöres vid det aktuella uttagsstället, skulle ha bildats inom uttagsställets närmaste omgivning. Isynnerhet med hänsyn till de mycket beständiga föreningar, som de flesta av de befarade föroreningarna utgöra, är det angeläget, att största försiktighet iakttages. Man kan icke genom ytterligare utredning direkt bestämma, att skyddsområdet ej är nödvändigt. Begäran om sådan utredning bestrides därför av kommunen. Skyddsområdesbestämmelserna innebära icke att de normala funktionerna inom området måste uppgivas. Förbudet mot utsläpp och infiltration av vissa ämnen avser enbart verksamhet, som är koncentrerad och fortlöpande. Kommunen har icke avsett någon inskränkning av exempelvis normal gödsling av jorden, ogräsbekämpning, dammbindning å vägar eller dylikt.

Vid huvudförhandlingen har advokaten Bertil Burmark, Stockholm, såsom ombud för Trolle-Wachtmeister hävdad att de berörda delarna av Ljungby Västra 8³, 9² och 9³, omfattande tillhopa cirka 24 hektar, borde undantagas från skyddsområdet med hänsyn till osäkerheten rörande behovet av skyddsområdets utsträckning till dessa fastigheter. I fråga om de föreslagna skyddsområdesbestämmelserna i och för sig nöjer

sig huvudmannen med kommunens yttrande, att någon inskränkning i markens normala brukande icke åsyftas. Vad slutligen angår bestämmelserna om upplag av petroleumprodukter och dylikt yrkas föreskrift om rätt för fastighetsägaren, därest han anser kommunen kräva skyddsåtgärder, som äro mera omfattande än vad fastighetsägaren enligt allmänna regler är skyldig att iakttaga, att påkalla vattendomstolens prövning inom tiden för anmälan av oförutsedd skada i den ordning som gäller för sådan anmälan och för tiden därefter genom stämning.

Kommunen har hänvisat till att jordlagren på platsen för vattentäkten bestå av lösa avlagringar samt vidhållit sin åsikt att risk föreligger för förorening av grundvattnet från de ytligt liggande lagren. Någon erinran mot föreslagna processuella bestämmelser föreligger icke från kommunens sida.

Domänfiskalen har för den under domänstyrelsens förvaltning stående fastigheten Bäckaskog i¹⁸ icke funnit anledning motsätta sig bifall till grundvattentäkten med skyddsområde men yrkat, att det begärda servitutet icke skall innebära förbud mot användning i skogsbruket av de växtbekämpningsmedel, som äro att hänföra till gruppen herbicider.

Kommunen har härtill förklarat att någon inskränkning av normal ogräsbekämpning inom skyddsområdet icke behöver ifrågakomma.

Karl Nilsson, Bäckaskog 1³⁹, har förbehållit sig rätt att framställa anspråk på ersättning för skada, som till följd av kommunens vattenuttag kan uppkomma å en genom vattendomstolens dom den 11 maj 1956 (AD 105/1955) medgiven grundvattentäkt inom sagda fastighet.

Kommunen, som med hänsyn till att sakägarens vattentäkt ligger cirka 2 km norr om kommunens ansett påverkan mellan vattentäkterna utesluten, har hänvisat till sakägarens i lag medgivna rätt att föra talan för oförutsedd skada. Om skadlig påverkan skulle visa sig uppkomma, är kommunen sålunda beredd att utgiva ersättning eller företaga skadeavhjälpande åtgärder.

Advokaterna Håkanssons och Burmarks huvudman har yrkat ersättning för kostnader å målet dels enligt arvodesräkning från advokaten Håkansson med 450 kronor dels enligt kostnadsräkning från den av advokaten Håkansson anlidade ingenjören Nils Hallberg, Stellan Jacobson Ingenjörbyrå AB, Göteborg, med 422 kronor 80 öre dels ock för advokaten Burmarks inställelse vid huvudförhandlingen med 663 kronor 60 öre ävensom för domslösen.

Kommunen har medgivit skyldighet att ersätta motparts rättegångskostnader samt överlämnat till vattendomstolen att pröva skäligheten av de yrkade beloppen. Härvid har kommunen förklarat sig icke ha något att anföra rörande någon speciell kostnadspost.

D o m s k ä l .

Grundvattenuttaget.

Kommunen är enligt uppgift ägare till den fastighet, å vilken grundvattentäkten är belägen.

Någon egentlig erinran mot grundvattentäktens laglighet eller mot vattenuttagets tillåtlighet har icke framställts. Karl Nilsson, Bäckaskog 1³⁹, som anmält förbehåll i denna del, har i likhet med andra sakägare en i vattenlagen fastslagen rätt att föra talan om oförutsedd skada till följd av grundvattenuttaget.

På grund av vad sålunda och i övrigt förekommit finner vattendomstolen hänsyn till allmänna intressen eller enskild rätt icke utgöra hinder för lagligförklaring av grundvattentäkten och för bifall till det sökta grundvattenuttaget.

Vattendomstolen finner ej påkallat att jämlikt 2 kap. 49 § vattenlagen föreskriva skyldighet för kommunen att av det vatten, som kommunen enligt denna dom må uttaga, framdeles avstå något för annan orts förseende med vatten eller för tillgodoseende av annat allmänt behov.

Skyddsbestämmelserna.

Behovet av föreskrifter till skydd mot förorening av grundvatt-
net i och omkring grundvattentäkten har lämnats utan erinran av
samtliga berörda fastighetsägare utom advokaterna Håkanssons och
Burmarks huvudman. Även om resultatet av provpumpningen och därvid
utförda mätningar icke direkt giva vid handen, att skyddsföreskrif-

ter äro nödvändiga inom det aktuella området, anser vattendomstolen, med stöd av tidigare erfarenheter och med hänsyn till vad som av målet framgår rörande geologiska förhållanden vid grundvattentäkten, att man har att räkna med att det tillgodogjorda grundvattnet åtminstone till en del bildas av ytvatten från det föreslagna skyddsområdet. Vid sådant förhållande och då skyddsbestämmelserna äro i huvudsak lämpliga för motverkande av förorening genom detta ytvatten finner vattendomstolen skäl föreligga för bifall till ansökan jämväl i denna del. Det bör dock klart framgå av bestämmelserna, att desamma icke innebära några inskränkningar av de normala funktionerna inom skyddsområdet.

I fråga om den av kommunen ägda fastigheten Bäckaskog l¹⁵², å vilken fastighet grundvattentäkten är belägen och som nedan i domslutet antages såsom vattentäktsfastighet, anser emellertid vattendomstolen, att servitut i form av skyddsbestämmelserna icke bör fastställas, enär dels 2 kap. 62 § första stycket vattenlagen förutsätter att frågan om besvär eller last rör annan än sökanden tillhörig fastighet, dels den ifrågavarande fastigheten såsom vattentäktsfastighet måste anses vara härskande fastighet i servitutsförhållandet.

Ägarna av de fastigheter, vilka ingå i skyddsområdet, äro jämlikt 2 kap. 62 § vattenlagen pliktiga att tåla ifrågavarande skyddsbestäm-

melser såsom servitut å deras fastigheter men även berättigade att, om skada eller intrång därigenom uppkommer, bliva gottgjorda härför.

Frågan om ersättning för skada och intrång, som här avses, är att bedöma med beaktande av att vissa begränsningar i sakägare tillkommande rådighet över sin fastighet följa av 2 kap. 63 § vattenlagen och av eljest allmänt gällande rättsregler. Uppkommande olägenhet blir sålunda ersättningsgill allenast i den mån den innefattar en begränsning av rådigheten utöver vad sålunda allmänt gäller. Bedömandet av ersättningsskyldigheten blir tillika beroende av de förhållanden, vilka råda vid tiden för uppkomsten av skadan eller intrånget. I dessa spörsmål bör i första hand eftersträvas frivillig uppgörelse. För det fall uppgörelse icke skulle kunna träffas, har vattendomstolen emellertid funnit sig kunna i nedan angiven utformning godtaga förslaget om rätt för sakägare att påkalla vattendomstolens prövning av fråga, som här avses. Prövningen bör dock anses som en fortsättning av detta mål och bör därför icke hos vattendomstolen få påkallas efter utgången av den tid, som nedan fastställles för anmälan av oförutsedd skada i anledning av grundvattnets tillgodogörande. Efter utgången av denna tid torde det emellertid stå sakägare fritt att i annan ordning föra

talans om den ersättning vartill fog må finnas.

Rättegångskostnader.

Vattendomstolen har granskat framställda yrkanden och därvid beaktat, att kommunen icke funnit anledning föreligga för någon preciserad anmärkning mot något delbelopp. Vattendomstolen har icke heller vid granskningen funnit det utan vidare framgå, att något belopp upptagits oskäligt högt. Vid sådant förhållande saknar vattendomstolen skäl för nedsättning av ifrågavarande kostnadsyrkanden.

D o m s l u t .

Vattendomstolen lämnar Fjälkinge kommun tillstånd för fram- Laglig
tiden att bibehålla en på fastigheten Bäckaskog 1¹⁵² i Kiaby och tj
socken anlagd grundvattentäkt, bestående av en 8 tums borrhunn
med ett djup av cirka 62 meter under markytan (ritning 229:1 -10;
aktsid. 29), ävensom att vid vattentäkten tillgodogöra grundvat-
ten intill en myckenhet av 270 m³/d, dock högst 66.000 m³ per år.

Vattentäktsfastighet. Rätten att tillgodogöra grundvattnet Vilåk:
vid den nu lagligförklarade grundvattentäkten skall för framtiden vara förenad med Bäckaskog 1¹⁵² i Kiaby socken såsom vattentäktsfastighet.

Vattenhushållning. Vid vattentäktens utnyttjande skall nö-

dig sparsamhet med grundvattnet iakttagas.

Vattendomstolen erinrar om innehållet i 2 kap. 52 och 56 §§ vattenlagen.

Kontrollföreskrifter. Kommunen har att föra anteckningar om de grundvattenmängder, som dagligen tillgodogöras vid vattentäkten, och hålla dessa anteckningar tillgängliga för sakägare, som kunna vara beroende av grundvattenuttaget.

Oförutsedd skada. Skulle grundvattnets tillgodogörande i medgiven omfattning befinnas medföra skada eller intrång som nu icke förutsetts av vattendomstolen, skall den som lider skadan eller intrånget vara berättigad att framställa anspråk på ersättning därför eller, där skadan eller intrånget är av betydelse, föra talan om meddelande av föreskrift om sådana ändrade bestämmelser för företaget, vilka utan att förnärma tredje mans rätt eller medföra väsentlig olägenhet för kommunen äro ägnade att förebygga eller i största möjliga utsträckning minska skadan eller intrånget för framtiden.

Anspråk eller talan som nu sagts skall för att kunna upptagas till prövning anmälas respektive genom stämning anhängiggöras hos vattendomstolen inom tjugo år efter det denna dom vunnit laga kraft.

Skyddsbestämmelser Till skydd mot förorening av grundvattnet vid vattentäkten förordnar vattendomstolen med stöd av 2 kap. 62 § vattenlagen, att ser-

vitut till förmån för vattentäktsfastigheten Bäckaskog 1¹⁵² skall åvila fastigheterna inom det skyddsområde, som angivits å en med SIB - 229:112 - 01 betecknad fastighetskarta (aktsid. 28). ^{x/} Servi- ^{x/B:ti}

tutsbestämmelserna skola innebära inskränkningar i rätten att förfoga över de inom skyddsområdet belägna delarna av fastigheterna Kiaby 102¹, Bäckaskog 1¹¹, 1¹⁸, 1⁴⁹ - 1⁵⁷, 1⁶⁴, 1⁶⁵, 1⁶⁸ - 1⁷⁴, 1⁸², 1⁹¹ - 1⁹⁵, 1⁹⁹ - 1¹¹², 1¹²³, 1¹³⁹ - 1¹⁴², 1¹⁴⁷ och 1¹⁵¹ samt vägmark, samfälld för Bäckaskog 1¹⁷ - 1³³, 1³⁵, 1³⁶, 1³⁸ - 1⁴³, 1⁴⁵, 1⁴⁹ - 1⁶⁰, 1⁶², 1⁶³, 1⁹⁶, 1¹³³, 1¹³⁴ och 1¹⁴⁹, allt inom Kiaby socken, samt Ljungby Västra 8³, 9² och 9³ ävensom vägmark, samfälld för Ljungby Västra 3¹, 4², 4³, 5¹, 6², 6³, 7¹, 8², 8³, 9², 9³, 10², 10³, 11¹, 12¹, 14¹, 16¹, 17¹, 21¹, 22¹, 23¹ och 25¹, allt inom Trolle Ljungby socken.

Servitutsbestämmelserna skola ha följande innehåll: Inom skyddsområdet må ej utsläppas eller i marken infiltreras avloppsvatten, gödselvatten, pressaft från siloanläggningar, förorenat dräneringsvatten, växtbekämpningsmedel och liknande preparat, träimpregneringsmedel och liknande preparat; dock att normala funktioner inom området såsom normal gödsling av jorden, erforderlig ogräsbekämpning och annat dylikt må försiggå oberoende av servitutsbestämmelserna. Inom skyddsområdet må vidare icke anordnas upplag

av petroleumprodukter, organiska lösningsmedel, tjäror och tjärprodukter, träimpregneringsmedel, avlutar från cellulosa-industrien, industriella avfallsämnen och andra ämnen, som kunna menligt inverka på grundvattnets beskaffenhet; dock med rätt för kommunen att medgiva dispens från förbudet mot upplag under förutsättning, att av kommunen godkända skyddsåtgärder vidtagas.

Jämlikt 2 kap. 62 § andra stycket vattenlagen skall vattenrättsdomaren anmäla beslutet om servitut hos inskrivningsdomaren i Villands domsaga för vederbörlig anteckning i fastighetsboken.

Skada eller intrång
på grund av skydds-
bestämmelserna Uppkommer i framtiden på grund av skyddsbestämmelserna skada eller intrång, som går utöver den av 2 kap. 63 § vattenlagen eller eljest av allmänt gällande rättsregler följande begränsningen i ägares rådighet över sin fastighet, skall skadan eller intrånget ersättas enligt vad i 9 kap. samma lag stadgas. Menar sakägare, att sådan skada eller intrång uppstått, och träffas ej uppgörelse med kommunen, äger sakägaren att genom skriftlig anmälan på det sätt och inom den tid, som fastställts för anmälan av oförutsedd skada i anledning av grundvattnets tillgodogörande, hänskjuta ersättningsfrågan till vattendomstolens prövning.

Rättegångs-
kostnader Kommunen förpliktas utgiva ersättning för kostnader å målet till Greven H.G. Trolle-Wachtmeister med tillhoppa ettusenfemhundra-

trettiosex (1.536) kronor 40 öre, därav 450 kronor utgör arvode
åt advokaten Håkansson, 400 kronor arvode åt ingenjören Hallberg
och 450 kronor arvode åt advokaten Burmark samt återstoden ersätt-
ning för Hallbergs och Burmarks kostnader.

Härutöver har kommunen att ersätta sakägaren för vad han vi-
sar sig ha utgivit för ett exemplar av denna dom.

Det åligger kommunen att till vattendomstolens kansli enligt
särskild förteckning gälda sådana kostnader, som avses i 11 kap.
97 § vattenlagen.

Dom
nad.

Fullföljdshänvisning ----- se bilaga.

På vattendomstolens vägnar:

/Arne Hennberg/

Fullföljdshänvisning

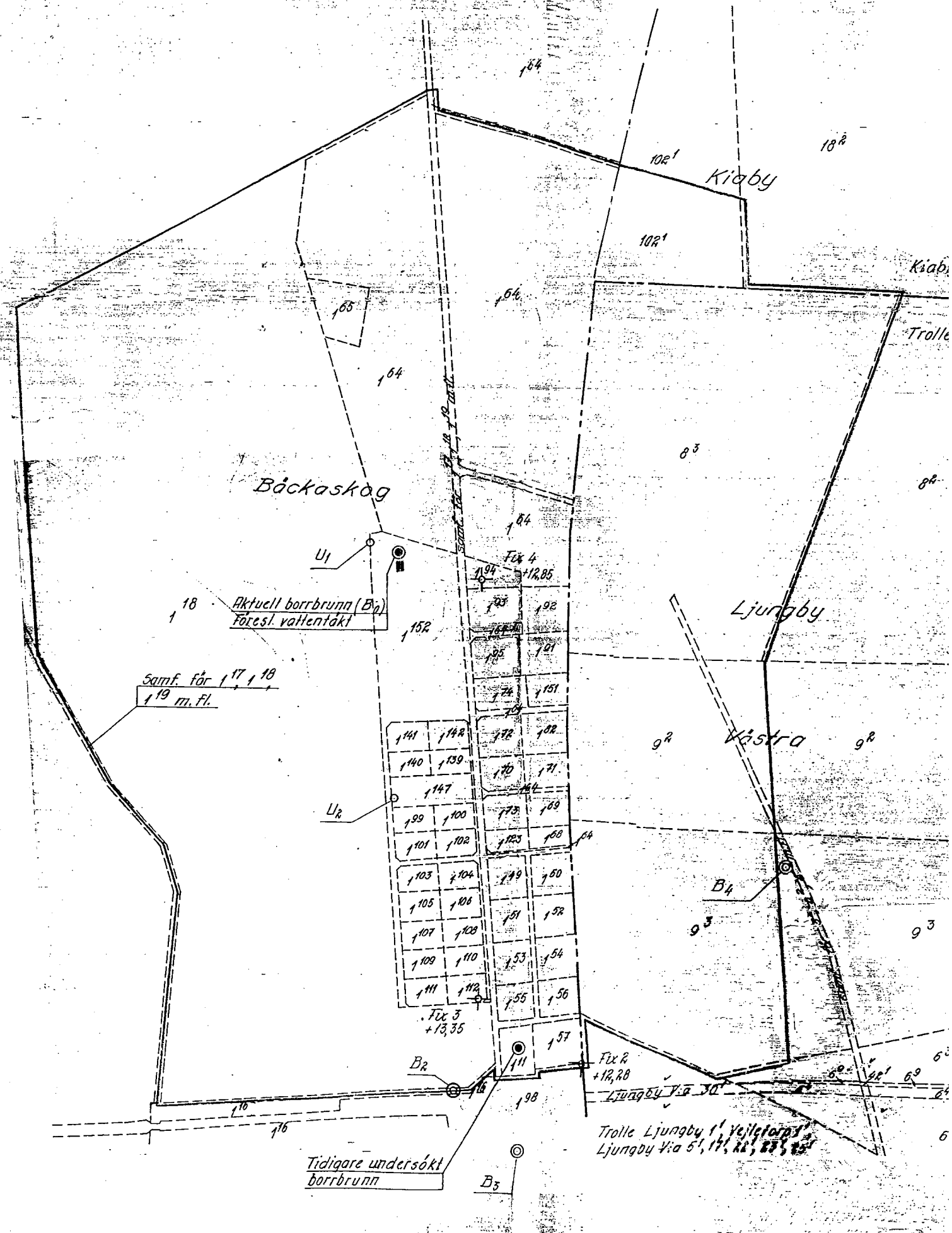
Talan mot denna dom föres genom vad. Vill part vädja mot domen, skall han inom två veckor från denna dag eller sist den 2 april 1965 före tjänstetidens slut hos vattenrätts-

domaren eller vattenrättssekreterare vid vattendomstolen muntligen eller skriftligen anmäla vad. Part, som anmält vad, skall inom fyra veckor från denna dag eller sist 20 april 1965 ~~den~~ /i anseende till mellankommande helg/

före tjänstetidens slut fullfölja vadet genom att till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga, såld till vattenöverdomstolen.

Part som sålunda vädjat, äge även motpart, ehuru han ej iakttagit vad ovan sagts, föra talan mot domen; dock åligge honom att inom två veckor från den dag, då tiden för fullföljd av vadet utgår till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga. Sådan vadetalan förfaller, om den första vadetalan återkallas eller eljest förfaller.

Inlaga eller annan handling må till vattenrättsdomaren inlämnas genom bud eller insändas med postbetalt brev. Om skyldighet att tillhandahålla avskrift av inlaga eller annan handling, som skall begävas, föreskrives i 33 kap. 2 § rättegångsbalken.

Bäckaskog

Kiaby

Ljungby

Västra

Aktuell borrbrunn (B₁)
Föresl. vattentäkt

Samf. för 17, 18
19 m. Fl.

Fix 3
+13,35

Fix R
+12,20

Tidigare undersökt
borrbrunn

Trolle Ljungby 1' Yellevard
Ljungby V:a 5', 17', 22', 23', 25'

141	142	143	144
140	139	140	141
147	148	149	150
139	100	101	102
101	102	103	104
103	104	105	106
105	106	107	108
107	108	109	110
109	110	111	112
111	112	113	114
113	114	115	116
115	116	117	118
117	118	119	120
119	120	121	122
121	122	123	124
123	124	125	126
125	126	127	128
127	128	129	130
129	130	131	132
131	132	133	134
133	134	135	136
135	136	137	138
137	138	139	140
139	140	141	142
141	142	143	144
143	144	145	146
145	146	147	148
147	148	149	150
149	150	151	152
151	152	153	154
153	154	155	156
155	156	157	158